

Θ΄ Συνεδρία: Το σώμα, ένα πουκάμισο αδειανό: Θεολογικές απαντήσεις στην ψηφιακή εξαύλωση

[Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος](#)

Η Θ΄ και τελευταία Συνεδρία του Β΄ Επιστημονικού Συνεδρίου του περιοδικού Θεολογία -υπό την προεδρία των Ivan Dimitrov, Ομότιμου Καθηγητή University of Sofia και Στυλιανό Τσομπανίδη, Καθηγητή, Α.Π.Θ.- επικεντρώθηκε στον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία, και ιδιαίτερα η ψηφιακή της διάσταση, επηρεάζει την κατανόηση του σώματος, της παρουσίας και της σωτηρίας, όπως αυτά βιώνονται και ερμηνεύονται στις παραδόσεις της Ορθοδοξίας και του Ισλάμ.

Στην αρχή της Θ΄ Συνεδρίας χαιρετισμό απηύθυνε ο εκπρόσωπος της Εκκλησίας της Εσθονίας, εκπρόσωπος Χααψάλου κ. Δαμασκηνός, ο οποίος μίλησε για τη μεγάλη πνευματική χαρά και την ψυχική αγαλλίαση για το εξαιρετικά επίκαιρο

θέμα του Συνεδρίου και για την συμμετοχή σ' αυτό της Εκκλησίας της Εσθονίας. Η τεχνολογία έχει εισαχθεί στην καθημερινότητα μας. Έχουμε παραδοθεί στη χρήση της τεχνολογίας και τείνουμε να την εμπιστευόμαστε όλο και περισσότερο. Στο χριστιανισμό όμως η εμπιστοσύνη στρέφεται προς τον υπερβατικό Θεό. Στη χώρα μας τον τελευταίο καιρό γίνεται προσπάθεια να περιοριστεί η χρήση της τεχνολογίας στο εκπαιδευτικό σύστημα με την χρήση έντυπων βιβλίων, παρά κειμένων σε ψηφιακή μορφή, καταλήγοντας ο κ. Δαμασκηνός τόνισε ότι η ορθόδοξη παράδοση αντιστάθηκε πάντοτε στους δυϊσμούς. Υπερβολική χρήση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση δημιουργεί λάθος εικόνα για τον άνθρωπο. Η Ορθοδοξία επιμένει στο σκάνδαλο της ενσαρκώσεως και κατέληξε λέγοντας: «Συγχαίρουμε το Συνέδριο αυτό και ευχόμαστε οι εργασίες του να γίνουν γνωστές σε όλο τον Ορθόδοξο κόσμο.

Ο π. Φιλόθεος-Φώτιος Μαρούδας (Διδάκτωρ, Université de Strasbourg) ανέπτυξε την εισήγηση: «Ίσλαμοχριστιανική θεώρηση τῆς ἔννοιας τοῦ σώματος στὴν ψηφιακὴ ἐποχὴ: Ὁρθόδοξη καὶ Σουνιτικὴ προοπτικὴ». Τόνισε ὅτι τὸ σῶμα εἶναι ἱερό και μίλησε γιὰ τὴ σωματικὴ υπόσταση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ υποβαθμίζεται μ,ε τὴν ραγδαία ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογίας. Στὴν ορθόδοξη θεολογία ὁ ἀνθρώπος εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ καὶ μία ἐνιαία πραγματικότητα μέσω τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου υπενθυμίζεται ἡ ἱερότητα τοῦ σώματος. Στὴ Σουνιτικὴ παράδοση

το σώμα έχει εμφύσηση θεϊκή και το σώμα δεν είναι τυχαίο. Στην Ορθοδοξία η σωτηρία αφορά τον όλον άνθρωπο, ψυχή και σώμα. Η Θεία χάρις ενεργεί στο σώμα και η θεία ευχαριστία είναι πράξη αναφοράς του κόσμου στον Θεό. Στο Σουνιτικό Ισλάμ το σώμα φανερώνεται με ηθική και δικαιοκή διάσταση και είναι φορέας της θείας ευθύνης και η φροντίδα του σώματος είναι αποτέλεσμα υπακοής και στοιχείο ευσέβειας και στην ορθόδοξη και στην Σουνιτική παράδοση η φυσική παρουσία είναι σημαντική και όχι η αναπαράσταση. Στο μετανθρωπισμό έγινε πολύς λόγος για λύτρωση από το σώμα μέσω της τεχνολογίας. Είναι όμως υπαρξιακή αναίτη η διατήρηση της αξίας του σώματος.

Ο κ. Αχιλλέας Δελλόπουλος, Μεταδιδακτορικός Έρευνήτης Ε.Κ.Π.Α., στην εισήγησή του: «Το ασύμπτωτο της εκκλησιαστικής σωτηρίας προς την αποσωματοποιημένη ύπαρξη» επεσήμανε ότι η αλήθεια του ανθρώπινου όντος δεν μπορεί να αποκλείει το σώμα. Η αλήθεια ολοκληρώνεται με τη θεία ευχαριστία, με το φάρμακο της αθανασίας. Συμπλήρωσε ότι παρότι η ψηφιακή τεχνολογία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν τη δυνατότητα προβολής της μυστηριακής ζωής της Εκκλησίας -όπως ύμνους της Μεγάλης Εβδομάδας-, η Εκκλησία δεν είναι θέατρο. Η εικονική παρακολούθηση, όσο ελκυστική κι αν φαίνεται, δεν υποκαθιστά τη ζώσα συμμετοχή στο μυστήριο.

Πρόσθεσε, ακόμη, ότι ο εκκλησιασμός δεν συνδέεται απλώς με τη θέαση των

λειτουργικών πράξεων, αλλά με τη βίωση τους. Τόνισε ότι χωρίς σωματική παρουσία δεν υπάρχει σωτηρία, καθώς η Εκκλησία δεν αναγνωρίζει αποσωματοποιημένη ύπαρξη. Στο εκκλησιαστικό γεγονός ο στόχος είναι η πλήρης μεταμόρφωση του ανθρώπου, κάτι που δεν μπορεί να επιτευχθεί έξω από τη ζώσα, ενσώματη συμμετοχή.

Ο Μητροπολίτης Πολυανής και Κιλκισίου κ. Βαρθολομαίος ανέπτυξε την εισήγηση: Ψηφιακή Λειτουργικότητα: το Μυστήριο της Εκκλησίας σε μια Οθόνη και η οντολογία της Έκκλησίας. «Θεμελιακό στοιχείο είναι το γεγονός ότι η Εκκλησία είναι γεγονός-σχέσης, δεν είναι ένας οργανισμός με κοινές πεποιθήσεις. Η Εκκλησία είναι το σώμα του Χριστού και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος όπως ομολογούμε στο σύμβολο της πίστης». Πρόσθεσε ακόμη ότι η αναφορά στο σώμα εκφράζει την ενότητα μέσα στη διαφορετικότητα. Το σώμα προϋποθέτει μέρη που είναι διαφορετικά, αλλά συγχρόνως ενωτικά.

Επιπλέον, υπογράμμισε ότι, όσο χρήσιμη και αν είναι η οθόνη ως τεχνολογικό μέσο, δεν έχει τη δύναμη να μεταδώσει τη θεία χάρη, ούτε να προσφέρει πραγματική κοινωνία. Η Θεία Λειτουργία, τόνισε, δεν αποτελεί θέαμα ή απλή εικόνα, αλλά είναι εμπειρία και μετοχή στο εσχατολογικό μυστήριο της Εκκλησίας. Αναφερόμενος ειδικά στην πανδημική περίοδο, έκανε μια σαφή διάκριση: η τηλεοπτική μετάδοση της Λειτουργίας που υπήρχε ήδη πριν, αποτελούσε μια ευκαιριακή επιλογή, ενώ η

ψηφιακή αντικατάσταση της λατρευτικής συμμετοχής κατά την πανδημία συνιστούσε μεταβολή της εκκλησιαστικής εμπειρίας, με βαθύτερες θεολογικές συνέπειες.

Επίσης, τόνισε πως, αν και ο ψηφιακός άνθρωπος επικοινωνεί ταχύτερα, δεν επικοινωνεί πάντα βαθύτερα. Υπογράμμισε την ανάγκη ο ποιμένας να είναι καταρτισμένος τόσο τεχνολογικά όσο και πνευματικά, ενώ η εξ αποστάσεως στήριξη πρέπει να παραμένει συμπληρωματική και όχι να υποκαθιστά τη ζωντανή σχέση. Επεσήμανε την αναγκαιότητα επιμόρφωσης των κληρικών στη χρήση των ψηφιακών μέσων και κάλεσε την Εκκλησία να μαρτυρεί με παρρησία ότι ο Χριστός είναι παρών και στον ψηφιακό κόσμο, όχι ως αφηρημένη παρουσία, αλλά ως πρόσωπο που ζητά αυθεντική σχέση.

Φωτογραφίες: Χρήστος Μπόνης